

Разовій спеціалізованій вченій раді

Державного університету

«Житомирська політехніка»

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертацію Войціцької Катерини Миколаївни на тему:
«Публічне управління економічним розвитком урбанізованих територій»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
281 «Публічне управління та адміністрування»**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Україна є високоурбанізованою країною, проте, як слушно зазначає авторка, за своїми показниками відстає від високорозвинутих країн. Урбанізовані території недостатньо економічно розвинуті та зазнали значного економічного спаду, у зв'язку з воєнними діями, які наразі відбуваються. До того ж, на сьогоднішній день в Україні відсутня комплексна політика, що спрямована на розвиток урбанізованих територій, проте процесами урбанізації, а також урбанізованими територіями потрібно управляти, для забезпечення сталого розвитку та покращення якості життя населення. Незважаючи на те, що Україна є однією з найбільш урбанізованих країн у Європі, із високою кількістю міст, відсутність комплексної політики націленої на розвиток урбанізованих територій є однією з головних проблем. В результаті, більшість міст України знаходяться у складних економічних, соціальних та екологічних умовах. Саме тому обґрунтування теоретичних, методичних та організаційних положень, а також формування напрямів удосконалення публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій набуває особливої актуальності.

Виходячи із зазначеного, дисертаційне дослідження Войціцької К.М. є своєчасним і відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

2. Ступінь обґрунтованості наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна та повнота викладу в опублікованих працях

Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми НДР Державного університету «Житомирська політехніка»: «Забезпечення економічної безпеки територіальних виробничих комплексів» (номер державної реєстрації 0120U103443). У межах теми автором проведені дослідження, пов'язані з удосконаленням механізму публічного управління урбанізованими територіями в контексті забезпечення економічного розвитку.

У дослідженні збережено послідовність викладу матеріалу, наявний логічний зв'язок між структурними частинами.

Дисертаційна робота Войціцької К.М. виконана на високому науковому рівні, започатковує вивчення нових проблем науки і практики державного управління. Зокрема, до таких положень, насамперед, слід віднести ті результати, які було удосконалено дисертанткою, а саме:

- вихідні положення публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій, зокрема визначено: *мету* (створення необхідних умов для економічного зростання урбанізованих територій, на основі розробленої органами публічної влади ефективної політики, що спрямована на зміни в економіці, стале функціонування урбанізованих територій та зростання добробуту їх населення); *завдання* (1. сприяння зменшенню економічних диспропорцій між урбанізованими територіями, шляхом створення умов для розвитку галузей економіки та формування центрів економічного зростання на урбанізованих територіях, враховуючи конкурентні переваги кожної з них; 2. сприяння ефективному використанню наявних ресурсів та потенціалу урбанізованих територій; 3. сприяння

ефективному плануванню, управлінню земельними ресурсами, будівництву та розвитку інфраструктури урбанізованих територій; 4. підвищення економічної стійкості та забезпечення безпеки урбанізованих територій; 5. сприяння ефективному управлінню міграційними процесами); *принципи* (науковості, цілісності та комплексності, збалансованості, відкритості та прозорості, функціональності, повноти територіального охоплення, соціальної справедливості та доступності, безпеки та комфортності середовища, економічності, екологічності);

- комплексний механізм публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, що ґрунтується на удосконаленні правового, організаційного, економічного та інформаційного механізмів в розрізі ключових напрямків: 1) *розвиток економічного потенціалу та конкурентних переваг урбанізованих територій* (створення центрів економічного розвитку, шляхом формування агломерацій, створення кластерів, технополісів, технопарків та бізнес-інкубаторів; розвиток переробної промисловості: перехід від торгівлі сировиною до торгівлі товарів з високою доданою вартістю; створення нових робочих місць, через розвиток малого та середнього бізнесу; визначення пріоритетних галузей, що слід розвивати відповідно до потенціалу урбанізованих територій); 2) *відбудова та розвиток інфраструктури, що відповідає вимогам екологічності та енергоефективності, орієнтованої на інклюзивність та інноваційність* (відновлення критичної інфраструктури, зокрема енергетичних об'єктів, електро-, водо- та газопостачання; розвиток логістичного забезпечення, зокрема відновлення доріг, мостів, аеропортів, залізничної інфраструктури; відбудова та розвиток соціальних об'єктів, зокрема закладів освіти, закладів охорони здоров'я, закладів культури); 3) *розвиток сфери містобудування, відбудова та розвиток житлового фонду* (удосконалення планування та забудови територій; оновлення аварійного та ветхого фонду житла; забезпечення тимчасовим житлом внутрішньо-переміщених осіб; відбудову пошкоджених в результаті військової агресії та

будівництво нових житлових будинків із забезпеченням інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури);

- процес ідентифікації урбанізаційних факторів впливу на економічний розвиток на основі теоретичного методу досліджень, а також побудованої кореляційно-регресійної моделі, що дали можливість визначити економічні фактори, які мають взаємозв'язки з рівнем урбанізації; підтвердити тісні взаємозв'язки між економічними показниками, зокрема ВВП на душу населення, середньою заробітною платою, капітальними інвестиціями та рівнем урбанізації; обґрунтувати наявність взаємозв'язків рівня урбанізації з рівнем безробіття, зайнятості та бідності;

- інституційну модель публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій, відповідно до розробленого організаційного механізму, шляхом реорганізації та перегляду сфер відання комітетів Верховної ради України – виокремлення Комітету з питань розвитку територій, містобудування та міської інфраструктури та створення підкомітету з питань розвитку та відновлення деокупованих та постраждалих територій; створення Агентства з відновлення та розвитку територій України та урегулювання питання створення, управління і розвитку агломерацій, шляхом створення Ради агломерацій України, як консультативно-дорадчого органу при Міністерстві розвитку громад, територій та інфраструктури України, що в свою чергу, сприяє узгодженості та ефективному розподілу завдань та повноважень, вирішенню проблем економічного розвитку урбанізованих територій;

Значну наукову новизну містять також і інші результати дисертантки, які являють собою певний розвиток існуючих на теперішній час наукових положень, зокрема набуло подальшого розвитку:

- понятійний апарат публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій шляхом авторських підходів до розуміння *урбанізації* (глобальний процес, що характеризується підвищенням ролі міст у розвитку суспільства, який впливає на природне середовище, сільські поселення,

розвиток країни, соціально-економічні відносини та спосіб життя людей); *міста* (населений пункт, якому присвоєно адміністративні права, з кількістю населення понад 10 тис. осіб, що представляє собою складну соціально-економічну та культурну структуру); *агломерації* (територіальне утворення, яке виникло на основі співробітництва територіальних громад, що включає в себе скупчення населених пунктів, центром якого є місто, або декілька міст, яке характеризується інтенсивними економічними, виробничими, господарськими, логістичними, соціальними та іншими зв'язками); *мегаполісу* (сукупність агломерацій, які об'єдналися та функціонують як єдине ціле; виступає найбільшим центром соціально-економічного розвитку); *публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій* (здійснення органами публічної влади цілеспрямованого впливу на економічну сферу міського суспільного життя, з метою забезпечення інтенсивного та екстенсивного розвитку економіки урбанізованої території та підвищення рівня життя населення);

- класифікація урбанізованих територій шляхом розробки інформаційної моделі, яка враховує їх властивості для цілей публічного управління: за формою територіального поселення, планувальною структурою, густотою населення, рівнем містобудівного освоєння, функціями, які вона виконує, за екологічним станом, а також рівнем економічного та соціального розвитку відповідної території, рівнем пошкоджень та рівнем безпеки;

- обґрунтування властивостей розвитку наукових знань про економічний розвиток урбанізованих територій, що ґрунтується на вивченні публікаційної активності вітчизняних та зарубіжних вчених, в результаті чого: 1) сформовано картограми ключових слів та виявлено основні тенденції, характерні для різних періодів; 2) визначено основні дослідницькі напрями в даній сфері; 3) ідентифіковано проблемне поле публічного управління щодо економічного розвитку урбанізованих територій;

- встановлення місця України в світових урбанізаційних та економічних процесах через аналіз рейтингів країн, що характеризують демографічні та

урбанізаційні процеси (рівень урбанізації; темпи зростання населення; густина населення; глобалізація міст; комфортність міст) та рейтингів, що характеризують економічний розвиток країни (розмір валового внутрішнього продукту, рівень прямих іноземних інвестицій, рівень зайнятості, індекс процвітання країн світу, індекс щастя).

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 11 наукових працях: 1 закордонна монографія; 4 статті у наукових фахових виданнях України; 6 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Результати дослідження є особистим досягненням дисертантки.

3. Достовірність одержання результатів дослідження

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої теоретичної та емпіричної бази за темою дисертації, в т.ч.: дані глобальних індексів, офіційних статистичних даних, нормативно-правових документів, результатів наукових досліджень, що викладені в монографіях, наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених тощо. Наведена характеристика структурних частин дисертації свідчить про те, що у ній коректно, з наукової точки зору, визначено мету, завдання, а також порядок їх реалізації.

В основі методологічної бази дослідження лежить система загальнофілософських та загальнонаукових методів пізнання явищ і процесів у системі публічного управління, зокрема: методи бібліометричного аналізу були застосовані для визначення публікаційної активності щодо проблем публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій (п. 1.1). Понятійний апарат, а також класифікаційну модель об'єкту дослідження було розроблено за допомогою методів аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення, групування та систематизації (п. 1.2, 1.3). Методи статистичного аналізу використані в процесі оцінки сучасного стану економічного розвитку урбанізованих територій та визначення місця економічного розвитку урбанізованих територій України в міжнародних

рейтингах (п. 2.2). Методи кореляційно-регресійного аналізу були використані при встановленні взаємозв'язку між рівнем урбанізації та економічними показниками (п. 2.3). На основі методів систематизації, узагальнення, абстрагування, моделювання, групування були визначені сучасні проблеми економічного розвитку урбанізованих територій (п. 2.3). Вихідні положення публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій (п. 3.1), складові механізму публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій (п.3.2) та комплексний механізм публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій (п. 3.3) розроблені шляхом використання методів моделювання, узагальнення, абстрагування, систематизації.

Достовірність практичних розробок дисертантки підтверджена відповідними довідками. Виходячи із цього, можна зазначити, що висновки та пропозиції в дисертації є достовірними.

4. Теоретична та практична цінність дослідження для науки та практики

Дисертаційне дослідження є важливим для розвитку теоретико-методологічного та науково-практичного обґрунтування напрямів удосконалення публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій. Висновки, пропозиції і рекомендації, що містяться у дисертації, мають теоретичне і практичне значення, що підтверджується обґрунтованими висновками та рекомендаціями дисертантки, а також практичною реалізацією результатів дослідження.

Окремі концептуальні положення роботи доведено до рівня практичних пропозицій. Довідки щодо впровадження результатів дисертаційного дослідження підтверджують теоретичну значущість та практичне значення дисертації. Результати дослідження впроваджено у діяльність Житомирської обласної ради (довідка № р-5-22/189/1 від 10.02.2022 р.), до того ж основні положення дисертації використовуються Державним університетом

«Житомирська політехніка» при підготовці фахівців за освітніми ступенями «бакалавр» та «магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (довідка № 44-02.02/1644 від 05.09.2022 р.).

5. Оцінка оформлення дисертації

Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 40 таблиць, 42 рисунки. Список використаних джерел нараховує 292 найменування.

6. Академічна доброчесність

Порушень академічної доброчесності у наукових працях, а також дисертаційній роботі Войціцької Катерини Миколаївни не виявлено.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Войціцької Катерини Миколаївни заслуговує позитивної оцінки, разом з тим, слід зауважити, що динамічний предмет дослідження зумовлює низку дискусійних положень, що потребують подальшого обговорення. До них, зокрема, треба віднести такі:

1. Характеризуючи взаємозв'язки між рівнем урбанізації та економічними показниками, дисертанткою обрано для проведення кореляційно-регресійного аналізу наступні показники: ВВП на душу населення, рівень зайнятості, рівень безробіття, інвестиції, середня заробітна плата, інфляція. На нашу думку, варто було би також проаналізувати взаємозв'язок між рівнем урбанізації та показниками, що характеризують рівень житлового забезпечення та рівень інфраструктурного забезпечення, що в свою чергу, позитивно вплинуло би на подальше дослідження.

2. В роботі дисертанткою розроблено вихідні положення публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій (п.3.1), в розрізі

чого запропоновано принципи публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій: науковості, цілісності та комплексності, збалансованості, відкритості та прозорості, функціональності, повноти територіального охоплення, соціальної справедливості та доступності, безпеки та комфортності середовища, економічності, екологічності. На мою думку, доцільно було би також виокремити принцип законності, який передбачає, що управління урбанізованими територіями повинно здійснюватися легітимно, в межах чинного законодавства.

3. В п.2.1 дисертанткою проаналізовано світові рейтинги, що характеризують економічний розвиток урбанізованих територій, проте робота значно виграла би, якби авторка проаналізувала зарубіжний досвід публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій.

4. В п.2.3 дисертантка ідентифікує проблеми економічного розвитку урбанізованих територій, однак, недостатньо висвітлено питання наслідків впливу проблемних питань на економічний розвиток країни та публічне управління в даній сфері.

Висловлені пропозиції та зауваження мають рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки представленого наукового дослідження, яке вирішує актуальні проблеми в сфері публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Войціцької Катерини Миколаївни на тему «Публічне управління економічним розвитком урбанізованих територій» є цілісною, завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка містить повною мірою обґрунтовані науково-практичні результати та сприяють розвитку системи публічного управління. В результаті виконаних дисертанткою досліджень удосконалено існуючі та розроблено нові методологічні положення та прикладні аспекти публічного управління економічним розвитком урбанізованих територій.

Таким чином, дисертаційна робота за її змістом та оформленням відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор, Войцицька Катерина Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

Кандидат економічних наук,
доцент,
Державний університет
«Житомирська політехніка»

Віталій КУЧМЕНКО

Підпис КУЧМЕНКА В. О. засвідчую:

Учений секретар
Державного університету
«Житомирська політехніка»

Лариса СЕРГІЄНКО